

บทบาทพิเศษ

การฟ้องคดีละเมิดทางปกของโดยอาศัยเหตุ “อาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้”

นิตินันท์ สุขวงศ์*

การฟ้องคดีปกของต่อศาลปกของ
แม้ผู้ฟ้องคดีจะยังไม่ถูกกระทบหรือถูกใต้แย่ง
สิทธิ์มีสิทธิ์ฟ้องคดีได้ ตามพระราชบัญญัติ
จดตั้งศาลปกของและวิธีพิจารณาคดีปกของ
พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๔๗

ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย
หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจ
หลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการกระทำหรือการด
เว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกของหรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญา
ทางปกของ หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจ
ศาลปกของตามมาตรา ๙ และการแก้ไขหรือ
บรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือ

ยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดใน
มาตรา ๗๒ ผู้นั้นมีสิทธิ์ฟ้องคดีต่อศาลปกของ
ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขึ้นตอนหรือ
วิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือ
เสียหายในเรื่องได้ไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดี
ปกของในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการ
ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว
และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้
มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายใน
เวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด”

โดยทั่วไปการฟ้องคดีปกของตาม
พระราชบัญญัติจดตั้งศาลปกของและวิธี
พิจารณาคดีปกของ พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๙

* อัยการจังหวัดประจำกรม สำนักงานอัยการจังหวัดปีสธร

๑ พระราชบัญญัติจดตั้งศาลปกของและวิธีพิจารณาคดีปกของ พ.ศ.๒๕๔๑

มาตรา ๙ ศาลปกของมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

วรรณนึง (๑) ถึง (๓)^๙ อาจจะฟ้องได้โดยง่าย เพียงแค่ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลักเลี่ยงได้อันเนื่องจากการกระทำ หรือการด่วนการกระทำของหน่วยงานทางปักรองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งในกรณีที่อาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลักเลี่ยงได้ ในบางกรณีก็เป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปักรองแล้ว แม้ในความเป็นจริงจะยังไม่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย แต่กรณีปัญหาที่ไม่พิจารณาอยู่ที่ คดีความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานทางปักรองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เอกสารฟ้องให้หน่วยงานทางปักรองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบให้ค่าเสียหาย^{๑๐} นั้น จะสามารถใช้เหตุเพียงอาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลักเลี่ยงได้เท่านั้น ก็เป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีปักรองในเรื่องละเมิดทางปักรองได้แล้วหรือไม่

หากพิจารณาหลักกฎหมายในเรื่องละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๙๐ “ผู้ใดจะใจหรือประมาท เลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ได้ แก่ร่างกายก็ได้ อนามัยก็ได้ เศร้าภาพก็ได้ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ซึ่งหลักในเรื่องละเมิดนั้นจะต้องมีความเสียหายจากการกระทำนั้นเกิดขึ้นก่อนแล้ว ตราบใดที่ยังไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น ก็ยังมิอาจเป็นการละเมิดได้

กลับมาพิจารณาการฟ้องคดีละเมิดในทางปักรอง ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปักรองและวิธีพิจารณาคดีปักรอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ ได้กำหนดการฟ้องในกรณีที่อาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลักเลี่ยงได้ไว้ด้วย ซึ่งกรณีอาจจะเดือดร้อนหรือ

-
- (ต่อ) (๑) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปักรองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือออกหนี้ที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามกฎแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้กับกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้คุลพินิจโดยมิชอบ
- (๒) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปักรองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่องหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวตามที่กำหนด
- (๓) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายรับผิดชอบย่างอื่นของหน่วยงานทางปักรองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากภาระที่อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปักรอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่องหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวตามที่กำหนด
- ^๙ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปักรองและวิธีพิจารณาคดีปักรอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๗ ในการพิพาทคดี ศาลปักรองมีอำนาจกำหนดค่าปรับคืนอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้
- (๓) สั่งให้เงินหรือให้สัมบูรณ์หรือให้กระทำการหรือองค์เว้นกระทำการ โดยจะกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขอื่นๆ ให้ด้วยที่ได้ในกรณีที่มีการฟ้องเกี่ยวกับการกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายรับผิดชอบของหน่วยงานทางปักรองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการฟ้องเกี่ยวกับสัญญาทางปักรอง

เสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้นั้น ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่อาจถือเป็นเหตุในการฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายจากหน่วยงานทางปกของหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ เพราะกรณียังไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น กรณีอาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในกรณีนี้ จึงเป็นการคาดเดาเอาเองว่า อาจจะต้องเกิดหรือมีเหตุและความเสียหายเข่นนั้น แต่ถ้ามี ในเวลาที่มีการฟ้องเหตุและความเสียหายที่ว่ากันนั้น มีหรือเกิดขึ้นหรือยัง แน่นอนว่า เหตุและความเสียหายดังกล่าวยังไม่มีและยังไม่เกิดขึ้น หรือเป็นเพียงเหตุและความเสียหายในอนาคตที่ไม่แน่นอนเท่านั้น ซึ่งเหตุในอนาคตนั้นไม่อาจถือได้ว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายอันจะคำนวนเป็นค่าเสียหายได้แต่อย่างใด

ดังนั้น เหตุแห่งการฟ้องคดีในกรณีอาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้นั้น จึงไม่อาจนำมาเป็นเหตุที่จะฟ้องคดีละเมิดทางปกของเพื่อให้หน่วยงานทางปกของหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบให้ค่าเสียหายได้ เพราะผู้ฟ้องคดีไม่สามารถพิสูจน์ความเสียหายให้ปรากฏได้แต่อย่างใด คงเป็นเพียงการคาดเดา และเป็นเรื่องในอนาคตเท่านั้น เมื่อในเวลาฟ้อง

ไม่อาจพิสูจน์ความเสียหายให้ปรากฏได้ ศาลก็มิอาจกำหนดค่าเสียหายในกรณีดังกล่าวได้ เพราะไม่อาจรู้ได้ว่า มีความเสียหายอย่างใด แค่ไหน เพียงใด คดีความรับผิดทางละเมิดในทางปกของที่ฟ้องให้หน่วยงานทางปกของหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบให้ค่าเสียหาย จึงไม่อาจใช้เหตุอาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ตามมาตรา ๔๒ เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีได้ ยกเว้นแต่เป็นการฟ้องเพื่อบำบัดป้องปัดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียกร้องค่าเสียหายเท่านั้น

การฟ้องคดีความรับผิดทางละเมิดในทางปกของที่ฟ้องให้หน่วยงานทางปกของหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบให้ค่าเสียหาย จะฟ้องได้จะต้องมีความเสียหายจากการกระทำนั้นปรากฏขึ้นแล้ว เช่นเดียวกับการกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเช่นเดียวกับการฟ้องคดีในเรื่องในสัญญาทางปกของ จะต้องมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกของเกิดขึ้น ก่อนจึงจะฟ้องคดีได้

^{๓๙} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๔๒๘ ค่าสินใหม่ทดแทนจะพึงใช้โดยสถานศึกษาเพียงได้นั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พุทธิการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

กรณีค่าสินใหม่ทดแทนนี้ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย